

Гідробіосфера: Єдність живого та неживого

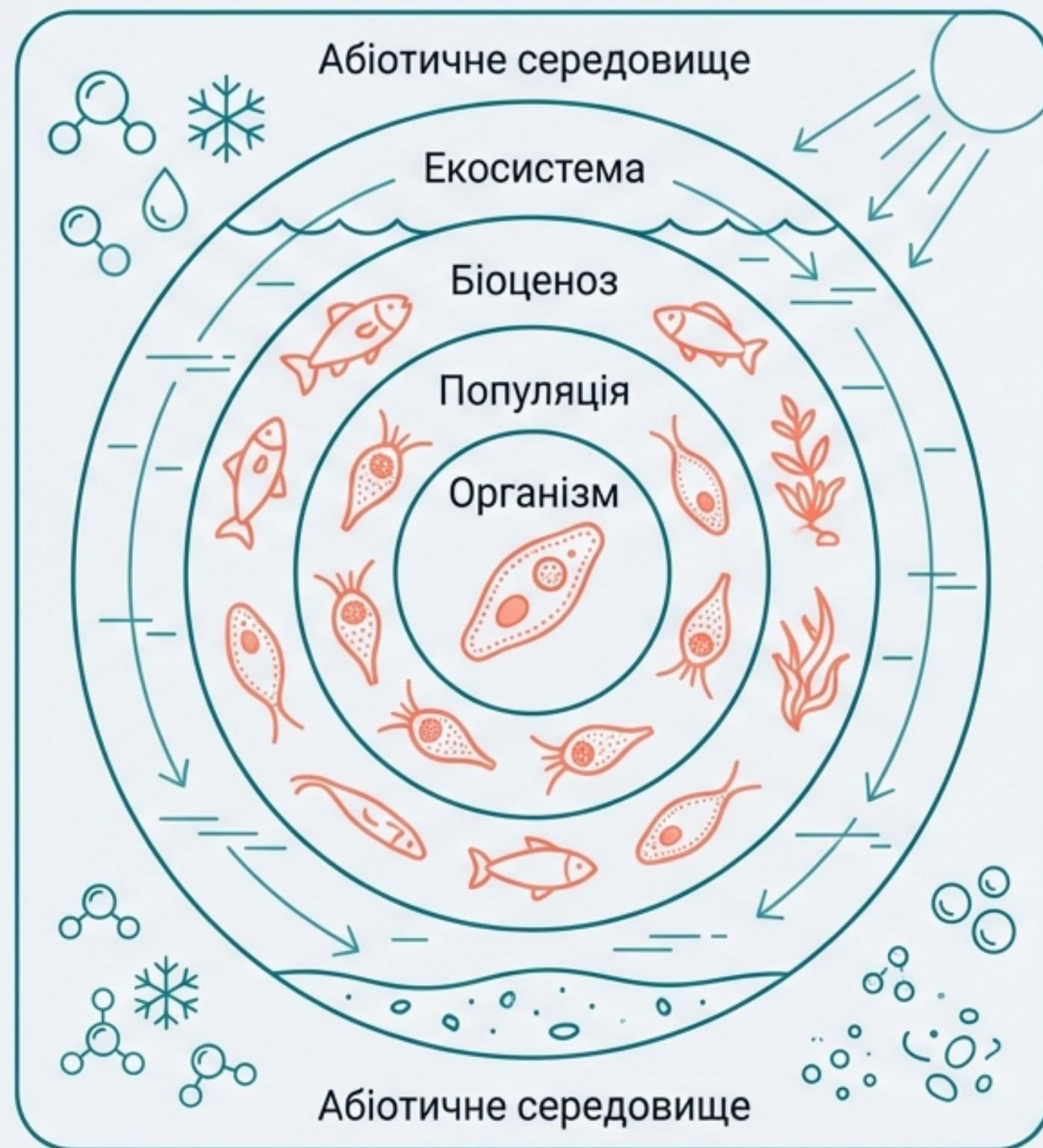
Гідробіологія вивчає не просто організми у воді, а надорганізмні системи (популяції, біоценози, екосистеми) у їх взаємодії з абіотичним середовищем.

- **Гідросфера** вкриває >70,5% поверхні Землі (362 млн км²).

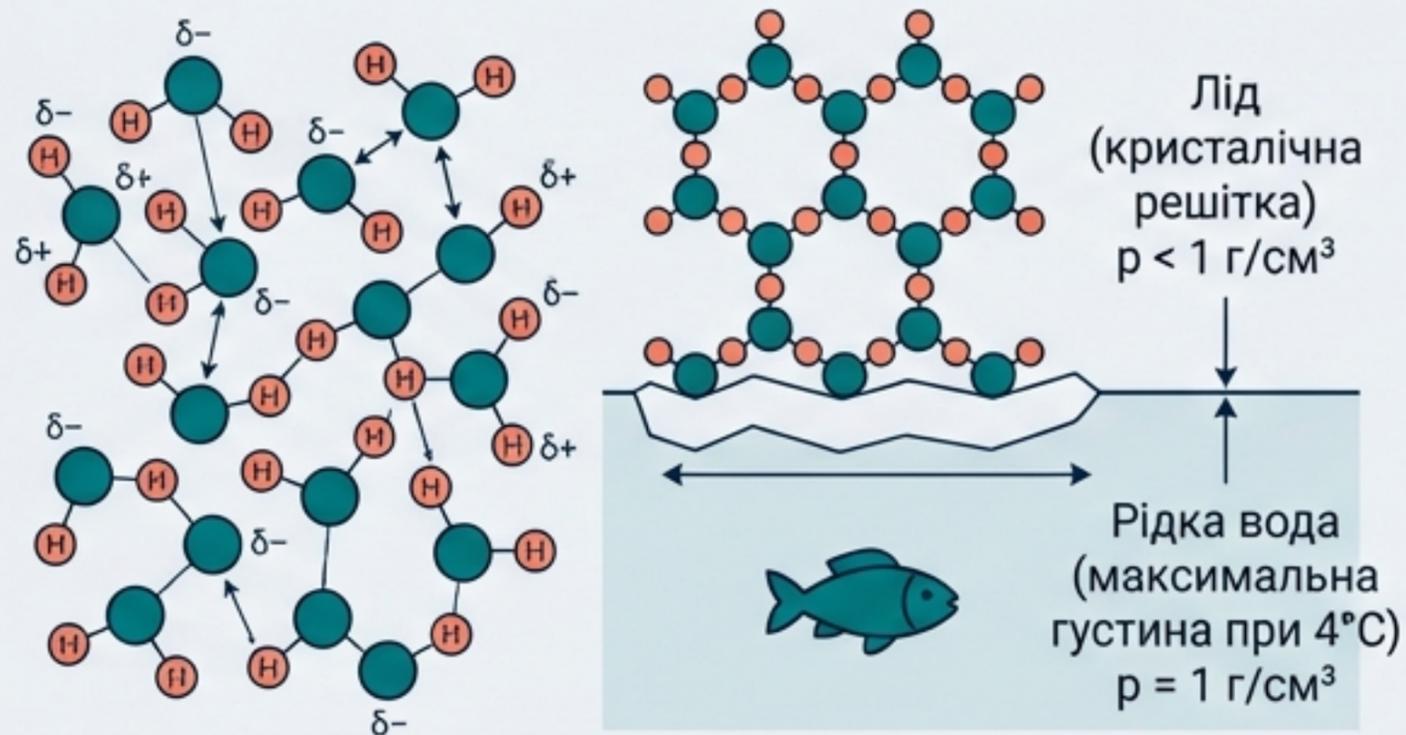
- На відміну від літосфери та атмосфери, гідросфера заселена у всій своїй товщі (**біогідросфера**).

Аномалії води як фундамент життя

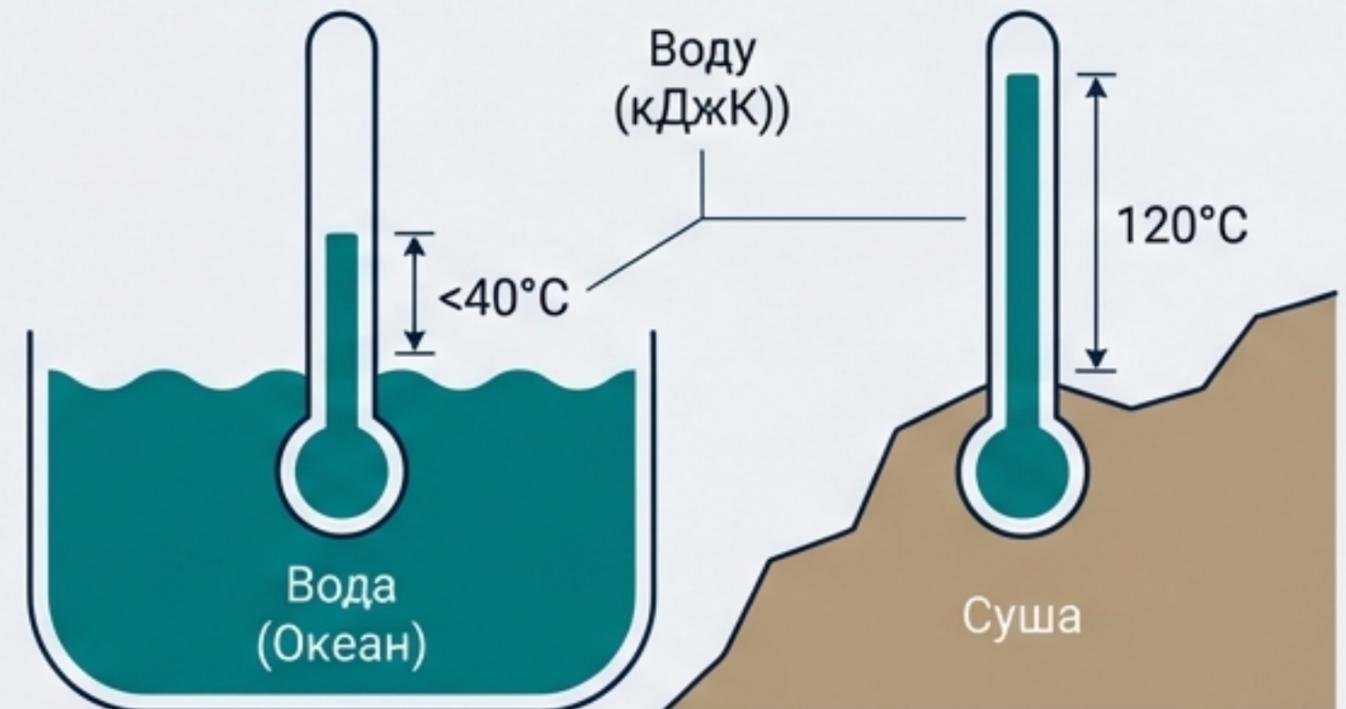
Парадокс густини (4°C)

При замерзанні вода розширюється (лід плаває), створюючи термоізоляційний шар. Це запобігає промерзанню водойм до дна і зберігає життя взимку.

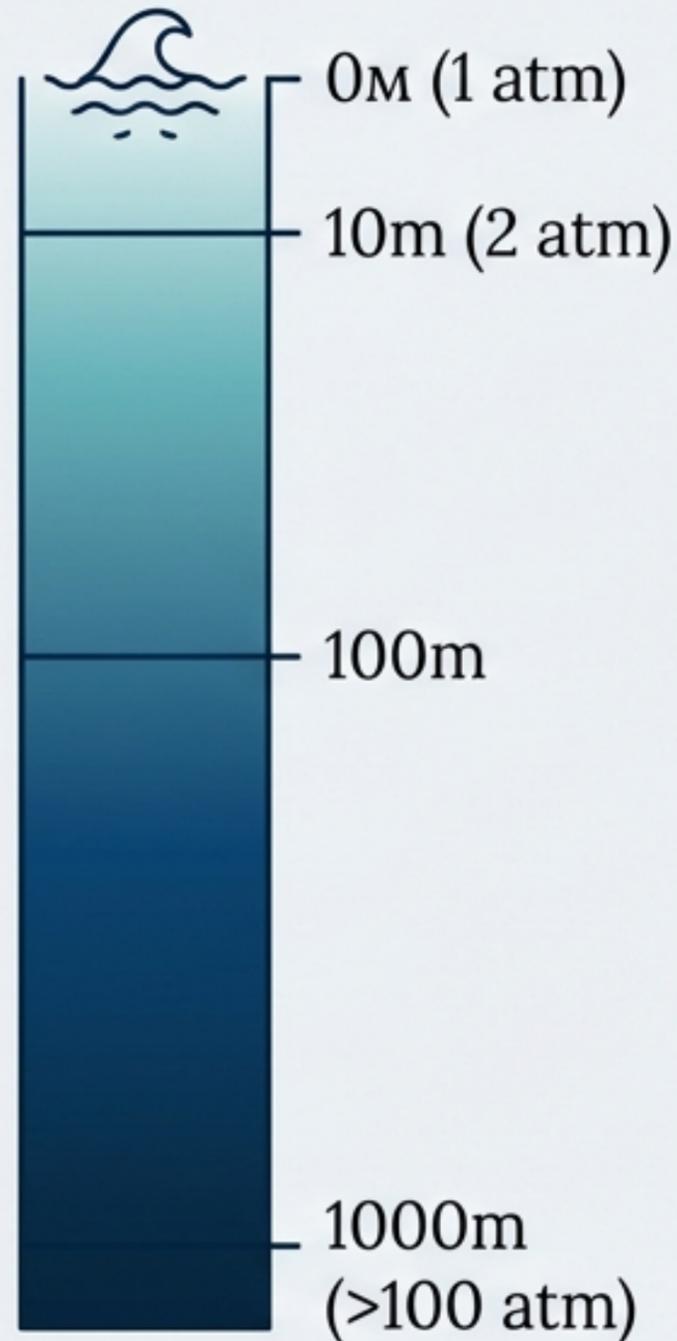

Термічний буфер

Висока теплоємність (4,19 кДж/(кг·К)) робить воду термостабільною. Коливання температури в океані (<40°C) значно менші, ніж на суші (120°C).

Тягар глибини: Гідростатичний тиск

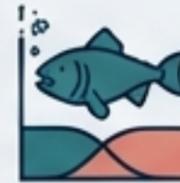

Тиск впливає на швидкість ферментативних реакцій та структуру білків. Зі збільшенням тиску рівновага хімічних реакцій зміщується у бік зменшення об'єму системи.

Еврибатні організми

Витримують широкий діапазон тиску (наприклад, голотурії *Euphyas*: 100–9000 м).

Стенобатні організми

Прив'язані до вузьких зон глибин.

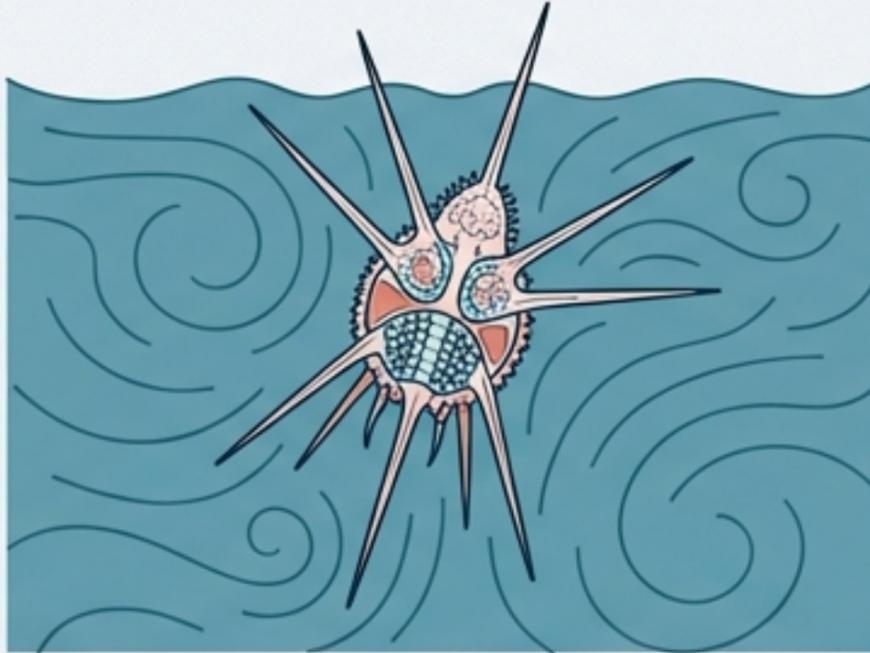

Гідробіонти сприймають тиск через газові камери, які слугують індикаторами глибини.

Життя у «сиропі»: В'язкість та рух

В'язкість води (внутрішнє тертя) визначає енергетичні витрати на рух. Для мікроорганізмів вода відчувається як в'язкий сироп.

Число Рейнольдса $< 2 \cdot 10^7$
(Планктон)

Сили тертя домінують. Плавання неефективне, організми використовують «парашутний ефект».

Число Рейнольдса $> 2 \cdot 10^7$
(Нектон)

Сили інерції домінують. Потрібна обтічна форма тіла для ковзання.

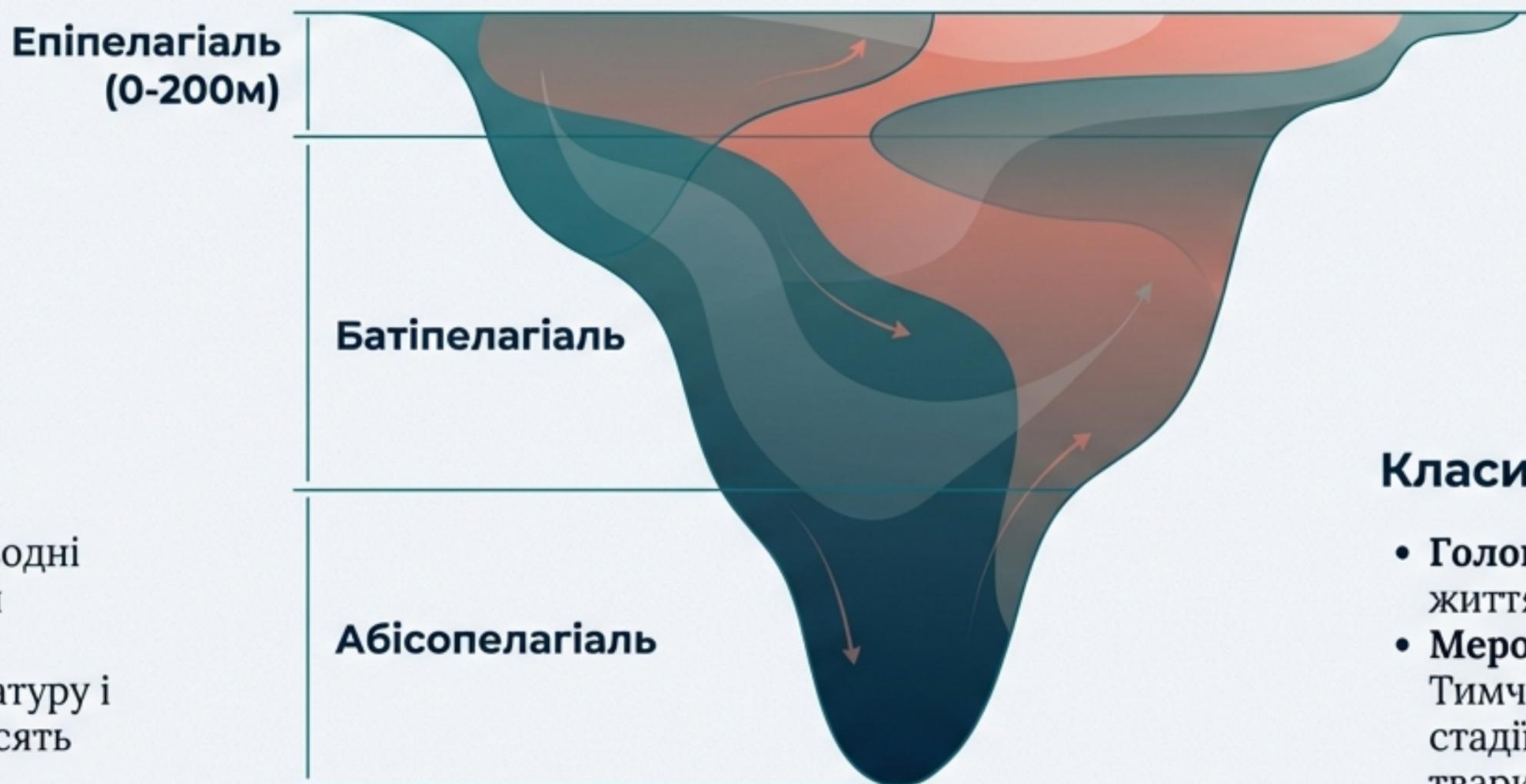
В'язкість зменшується з підвищенням температури. Влітку дрібним організмам важче «спиратися» на воду.

Закони екологічної толерантності

- **Стенобіонти:** Вузкий діапазон (наприклад, корали — тільки тепла, солоня вода).
- **Еврибіонти:** Широкий діапазон (наприклад, корененіжка *Cyphoderia*).
- **Лімітуючі фактори:** Закон мінімуму (Лібих) — розвиток обмежується ресурсом у нестачі. Закон толерантності (Шелфорд) — лімітувати може і надлишок.

Пелагіаль: Життя у тривимірному просторі

Водні маси як біотопи

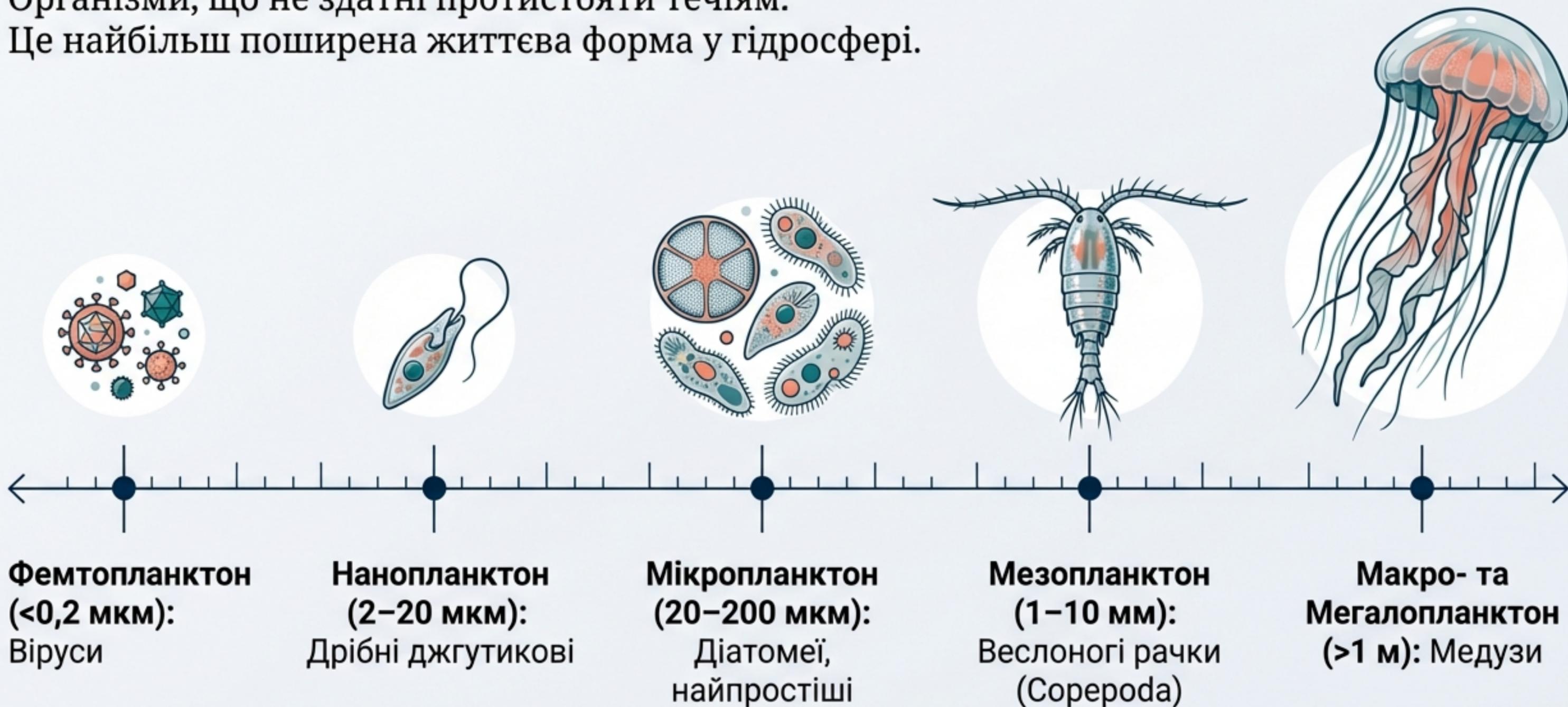
Біотопи пелагіалі (водні маси) рухливі. Вони переміщуються, зберігаючи температуру і солоність, і переносять разом із собою все населення.

Класифікація

- **Голопланктон:** Все життя у товщі води.
- **Меропланктон:** Тимчасові пелагічні стадії (личинки донних тварин).

Планктон: Дрейфуючі світи

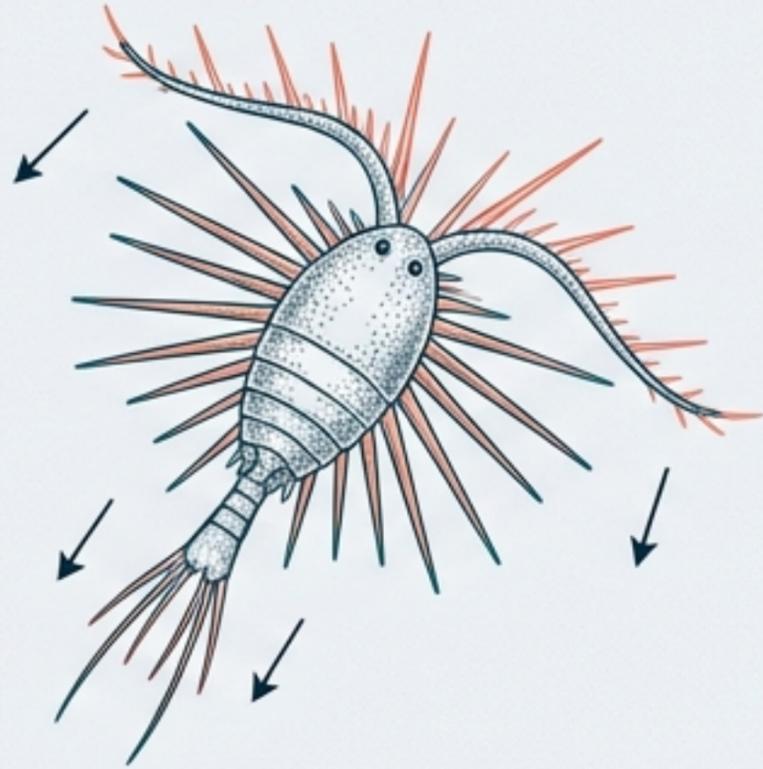
Організми, що не здатні протистояти течіям.
Це найбільш поширена життєва форма у гідросфері.

Боротьба з гравітацією: Механізми плавучості

Проблема: Тіло важче за воду. Як не впасти на дно?

Збільшення тертя

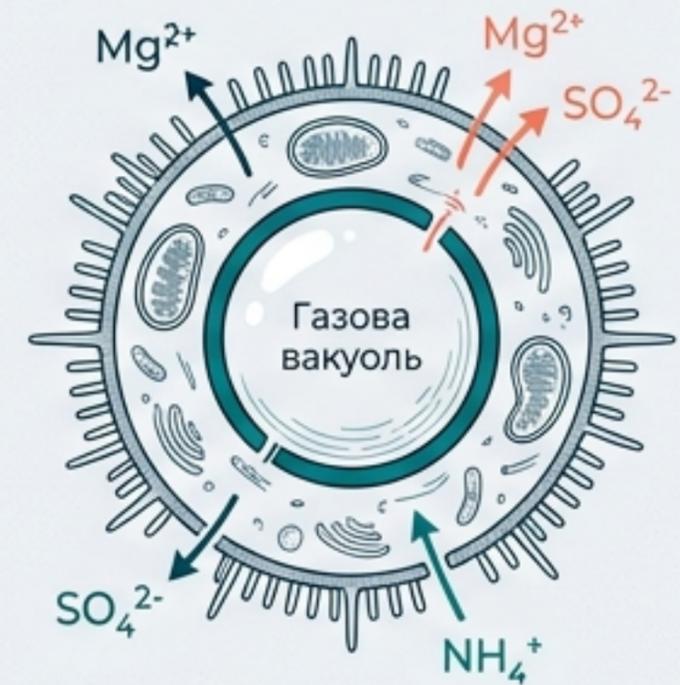
Збільшення питомої поверхні тіла (шипи, вирости) створює «парашутний ефект».

Зменшення густини (Жир)

Ліпіди легші за воду (сквален 0.86 г/см^3). Накопичення жирових крапель.

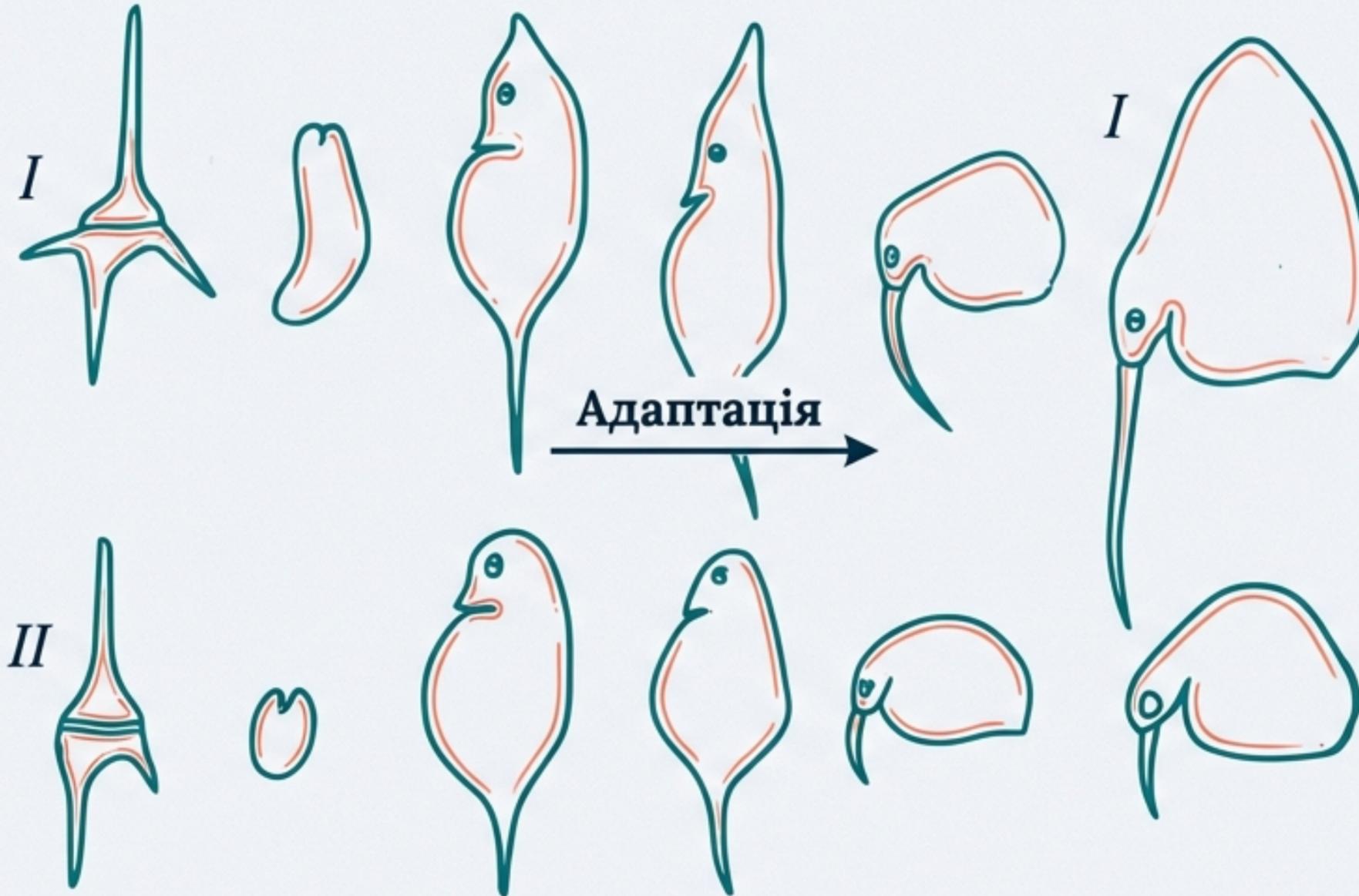
Газові та іонні механізми

Газові вакуолі або заміна важких іонів (Mg^{2+}) на легкі (NH_4^+) у тканинах.

Цикломорфоз: Сезонна зміна форми

Зима
(Холодна вода =
Висока в'язкість).
Вода «густіша»,
тому вирости
редукуються, тіло
стає
компактнішим.

Літо
(Тепла вода =
Низька в'язкість).
Організми
відрошують довгі
шоломи, щоб
збільшити тертя і
не тонути.

Форма тіла є динамічною реакцією на фізику середовища.

Нектон: Перемога над опором води

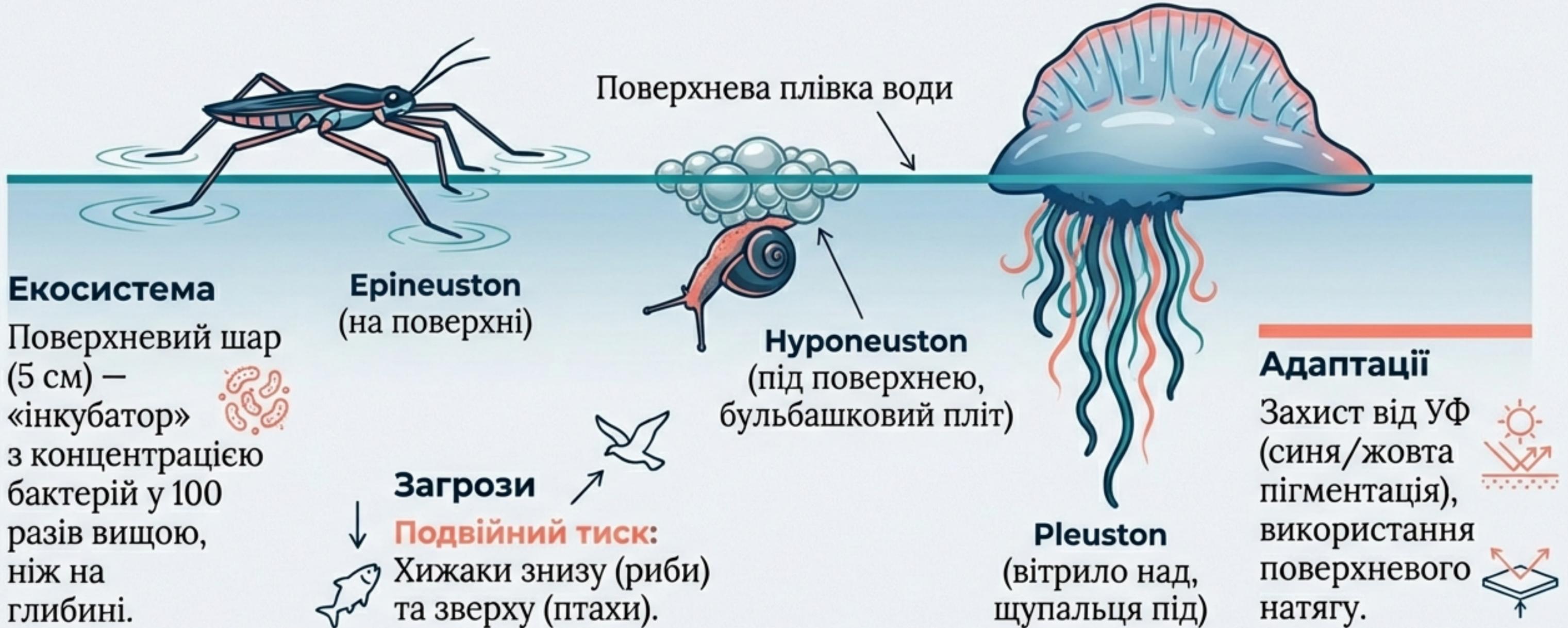
Тварини, здатні долати течії ($Re > 10^7$).

Біо-політ

Летючі риби та кальмари використовують повітря для втечі від хижаків (до 100 м польоту).

Нейстон: Життя на поверхневій плівці

Бенталь: Стратегії прикріплення та риття

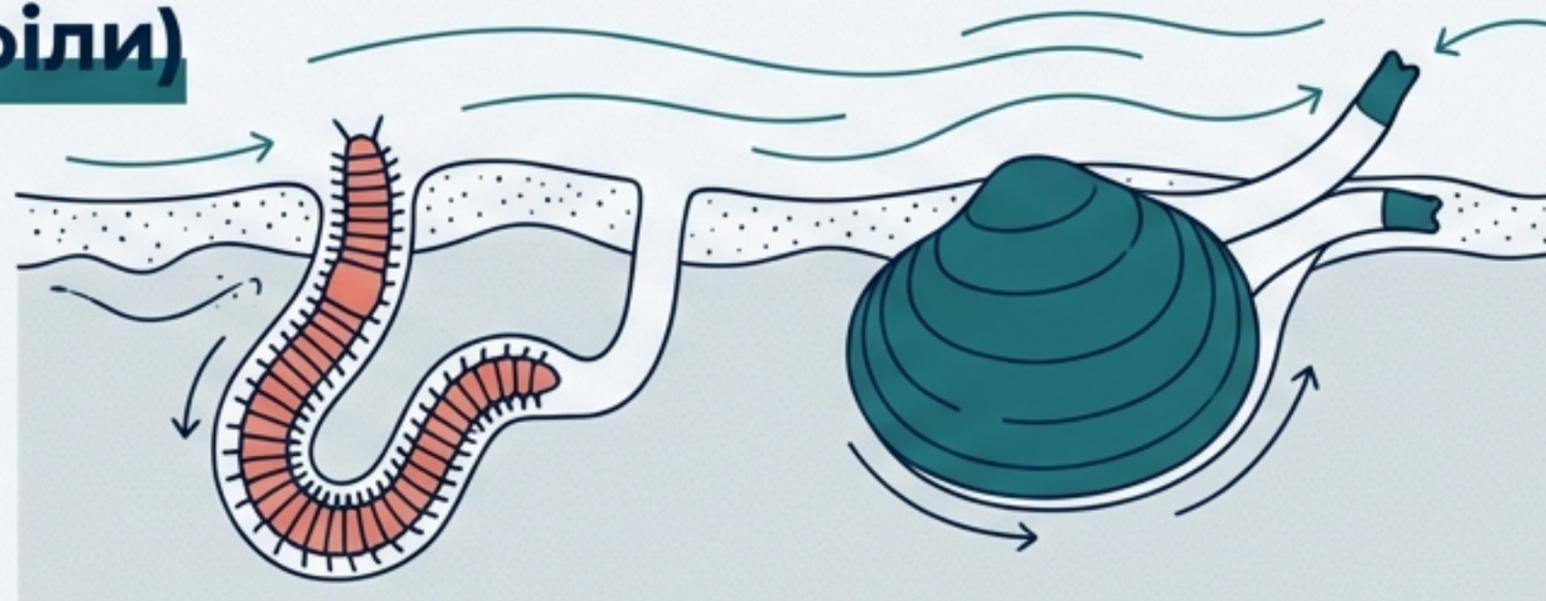
Тверді ґрунти (Літофіли)

Домінують сесильні форми та організми, що бігають.

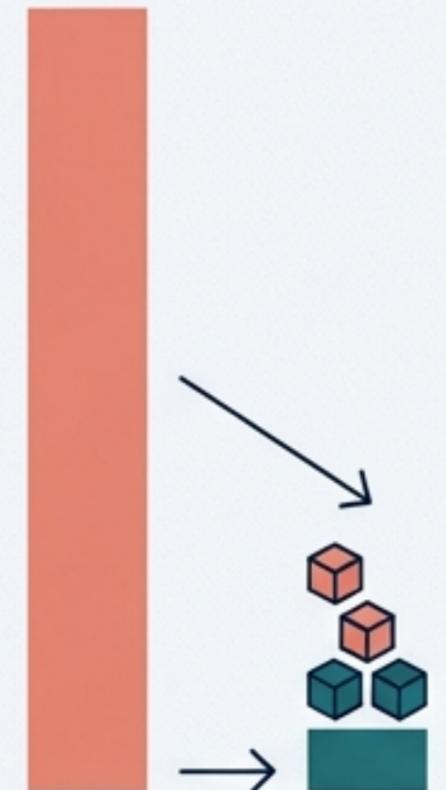

М'які ґрунти (Пелофіли)

Розвинена Інфауна (життя всередині ґрунту) та Інтерстиціальна фауна.

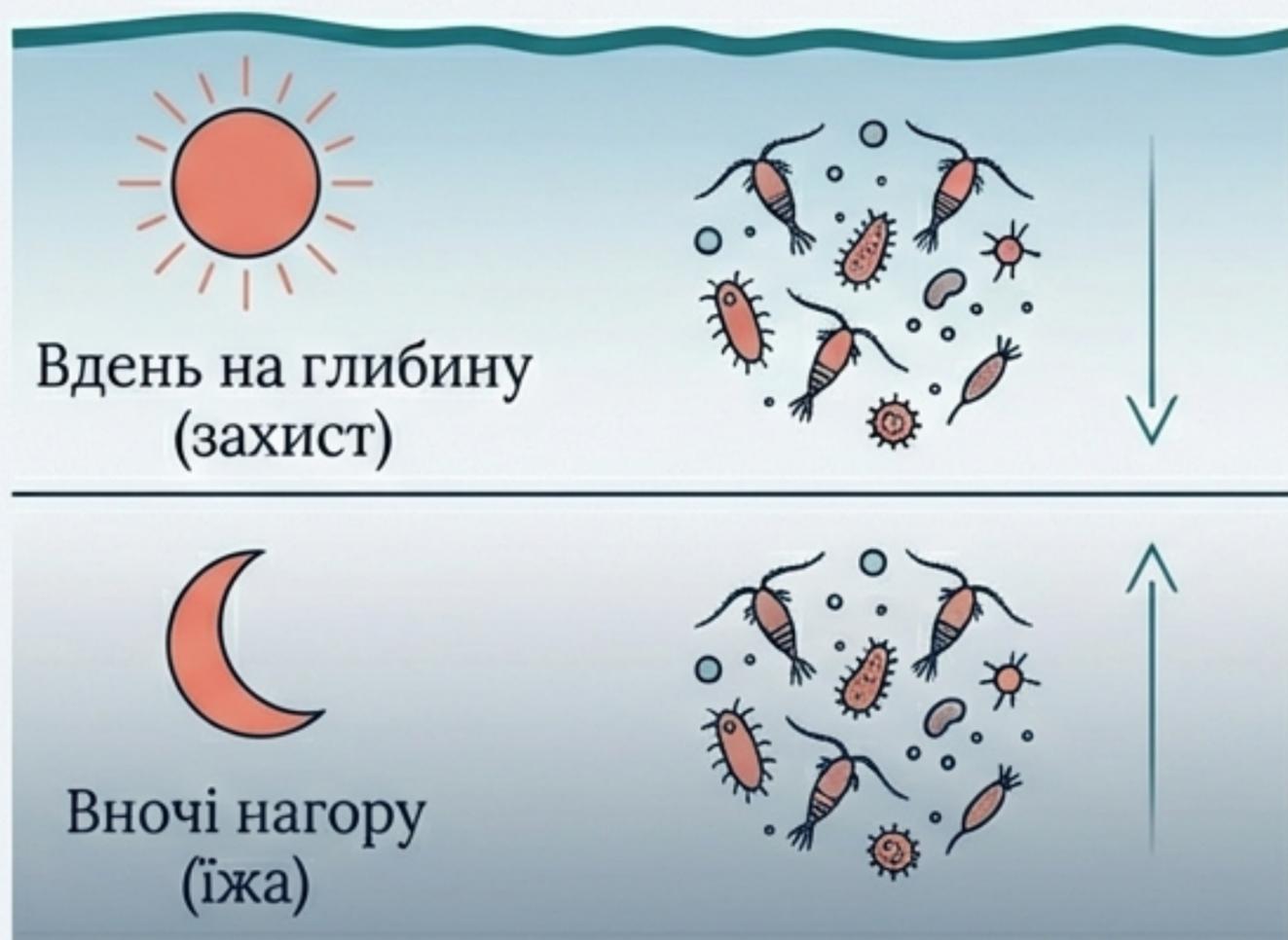
Біомаса різко падає з глибиною

від $\text{кг}/\text{м}^2$ на шельфі до $\text{г}/\text{м}^2$ в абісалі.

Великі міграції: Ритми океану

Вертикальна міграція (DVM)

Найбільша міграція тварин на планеті.
Вдень на глибину (захист), вночі нагору (їжа).

Горизонтальна міграція

Гідробіосфера: Адаптивна стійкість

Від молекулярної структури води до глобальних течій — фізичні закони формують біологічне різноманіття.

Takeaway

Вода — це активне середовище, що вимагає від життя спеціалізації («суперздібностей»). Розуміння цих адаптацій є ключем до збереження водних ресурсів.